

دستور العمل موقت کمیته دائمی بین سازمان‌ها:
ویروس کووید ۱۹، توجه خاص به افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند
ترجمه بنیاد عبدالرحمن برومند

کمیته دائمی بین سازمان‌ها (IASC: Inter-Agency Standing Committee)

دستور العمل موقت

ویروس کووید ۱۹:

توجه خاص به افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند

مارس ۲۰۲۰ (اسفند ۱۳۹۸ - فروردین ۱۳۹۹)

دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر و سازمان بهداشت جهانی

دستور العمل موقت

ویروس کووید ۱۹: توجه خاص به افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند

ویروس کووید ۱۹ به یک پاندمی جهانی تبدیل شده و به مرور زمان در همه جا شیوع می‌یابد. از این جهت، وضعیت افرادی که در زندان‌ها، بازداشتگاه‌های اداری، بازداشتگاه‌های مهاجرتی، و مراکز بازپروری معتادان، به سر می‌برند، و آسیب‌پذیری این افراد، نیازمند تمرکز و توجه خاص می‌باشد.

افرادی که از آنان سلب آزادی شده از دیگران آسیب‌پذیرترند چرا که ویروس کرونا می‌تواند به لحاظ تراکم معمولاً بالای جمعیت زندانی در فضاهای کوچک، و نیز در برخی موارد، دسترسی محدود به بهداشت و مراقبت‌های پزشکی، با سرعت بیشتری در میان این افراد اشاعه پیدا کند. به موجب الزامات معیارهای بین‌المللی، دولت‌ها موظفند دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی را، معادل آن چه در جامعه رایج و در دسترس است، برای افرادی که در بازداشت به سر می‌برند، میسر و تضمین نمایند، و این امر در مورد کلیه افراد، صرف نظر از تابعیت، ملیت، و یا وضعیت مهاجرتی آنان، صدق می‌کند.

رعایت و حفظ بهداشت در بازداشتگاه‌ها نه تنها در جهت منافع زندانیان است بلکه سلامتی کارکنان زندان‌ها و کل جامعه را نیز تضمین می‌نماید. به موجب حقوق بین‌الملل بشر،^۱ کشورها ملزم به تضمین بهداشت و سلامتی افراد در زندان‌ها و بازداشتگاه‌ها

¹ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Health/Pages/InternationalStandards.aspx>

می‌باشند. اگر خطرات مرتبط با ویروس در این مکان‌ها مرتفع نشود، کووید ۱۹ می‌تواند در میان عموم مردم در خارج از زندان نیز به طور گسترده‌تری شایع شود.

هدف پیام‌های زیر، پرداختن به مسائل خاص افرادی که از آنان سلب آزادی شده نزد دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های ذیربط و مسئول می‌باشد. (وزارت دادگستری، وزارت داخله (کشور)، وزارت بهداشت و درمان، دستگاه‌های مسئول امور مهاجرتی، پناهندگی، و مراکز بازپروری، و غیره).

پیام‌های کلیدی

تعامل و تجزیه و تحلیل²

- تجزیه و تحلیل وضعیت بازداشتگاه‌ها و دیگر مکان‌هایی که افراد در آن در حبس به سر می‌برند – از جمله بازداشتگاه‌های اطفال و مراکز بازپروری – با در نظر گرفتن شرایط خاص این مکان‌ها، حق بر عدم تبعیض، و برابری در دسترسی به خدمات بهداشتی و پزشکی، با توجه خاص به محبوسینی که به گروه‌های آسیب‌پذیر یا با ریسک بالا تعلق دارند همچون سالمندان، زنان، کودکان، معلولین، و نظیر آن. از آنجا که خطر اشاعه بیماری و ابتلا در میان افرادی که در این گونه مکان‌های بسته محبوس می‌باشند، بیشتر است، مباحثات لازم با طرف‌های ذیربط در خصوص قانونی بودن، ضرورت، و تناسب این اقدامات آغاز و خطرات موجود ناشی از ویروس و اقدامات احتمالی جایگزین، بررسی شود.
- تعامل با افراد و دستگاه‌های کلیدی ذیربط:
 - با هماهنگ‌کننده محلی/هماهنگ‌کننده امور بشردوستانه و تیم‌های خاص سازمان ملل در کشور مورد نظر و همچنین با مقامات ذیصلاح، در سطح ملی و در سطوح پایین‌تر محلی (مقامات نیروهای انتظامی و زندان‌ها، مقامات امور مهاجرت، دستگاه زندان‌ها، دستگاه بهزیستی، دستگاه قضایی) و وزارتخانه‌ها (کشور، دادگستری، بهداشت و غیره)، به منظور شروع مباحثات و ارائه مشاوره‌های فنی در خصوص چگونگی استفاده از پیام‌های کلیدی. مباحثات با دستگاه‌ها و افراد کلیدی ذیربط باید بحث در خصوص آثار و عواقب اعلام وضعیت اضطراری و اقدامات خاصی که در باره وضعیت بازداشتگاه‌ها اتخاذ می‌گردد، فرصت‌های احتمالی برای آزادی زندانیان، و یا راه‌حل‌های جایگزین حبس را شامل شود. برای افرادی که حبس یا محدودیت در حرکت آنها ضروری و متناسب تشخیص داده شود، باید اقدامات لازم جهت آماده‌سازی برای مدیریت کردن خطرات احتمالی، اتخاذ گردد.
 - شبکه‌های حقوق بشر، سازمان‌های ملی حقوق بشری و سازمان‌های جامعه مدنی به بازداشتگاه‌ها دسترسی داشته و به گردآوری اطلاعات، ارزیابی وضعیت بهداشتی، نظارت بر وضعیت بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها، و شناسایی فرصت‌ها برای آگاه‌سازی و حمایت بپردازند.
 - نهادهای نظارت بر بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها، از جمله سازمان‌های ملی حقوق بشری و دیگر دستگاه‌هایی که دارای اختیارات نظارتی می‌باشند، باید کماکان به این مکان‌ها دسترسی داشته باشند.
 - در صورتی که سازوکارهای ملی پیشگیری به موجب پروتکل اختیاری کنوانسیون علیه شکنجه³ از قبل تاسیس شده باشند، این سازوکارها⁴ را نیز شامل شود.

² <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter31-24pp.pdf>

³ <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cat.aspx>

⁴ <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/NationalPreventiveMechanisms.aspx>

اقدامات حمایتی

- مقامات باید اقدامات فوری جهت کاهش ازدحام بیش از حد در زندان‌ها به عمل آورند، از جمله اتخاذ تدابیری جهت رعایت دستور العمل سازمان بهداشت جهانی درباره فاصله‌گذاری اجتماعی و دیگر اقدامات بهداشتی. آزاد ساختن برخی افراد باید در اولویت قرار گیرد، از جمله اطفال، افرادی که دارای مشکلات سلامتی و پزشکی اساسی هستند، افرادی که [در صورت آزادی] خطر کمی برای جامعه دارند و مرتکب تخلفات جزئی و کم اهمیت شده‌اند، افرادی که تاریخ آزادی آنها قریب‌الوقوع است، و افرادی که به لحاظ ارتکاب تخلفی که به موجب حقوق بین‌الملل به رسمیت شناخته نشده، در حبس به سر می‌برند. آزادی اطفال باید با مشارکت و مشورت نهادهای حمایت از اطفال و دستگاه‌های دولتی ذیربط صورت گیرد تا اتخاذ ترتیبات مراقبتی مناسب برای این افراد، تضمین گردد.
- مقامات باید به فوریت و طبق موازین حقوق بین‌الملل، اقدامات جایگزین حبس برای مهاجران به عمل آورند. هرگونه سلب آزادی از این افراد باید با قانون منطبق بوده و به موجب آیینی که طبق قانون وضع شده اعمال گردد و محبوسین از حق رسیدگی به حبس در دادگاه ذیصلاح برخوردار باشند. باید مقامات را به بررسی دقیق مبنای قانونی بازداشت ترغیب نموده، و هر کس که بازداشتش خودسرانه است و یا با معیارهای حقوقی داخلی یا بین‌المللی منطبق نیست، آزاد شود. مقاماتی که عهده دار ارزیابی خودسرانه بودن بازداشت هستند باید موضوعاتی همچون نامناسب بودن [حبس]، غیر عادلانه بودن آن، فقدان قابلیت پیش‌بینی [نتیجه تخلف و مجازات] و رعایت الزامات و تشریفات قانونی، و نیز عناصر منطقی بودن، ضرورت، و تناسب [تخلف با مجازات] را مد نظر قرار دهند.
- افرادی که خودسرانه بازداشت شده‌اند باید فوراً آزاد شوند چرا که ممنوعیت بازداشت خودسرانه قاعده‌ای است. امره که تخطی از آن مجاز نبوده و ادامه بازداشت فرد در وضعیت بهداشتی اضطراری کنونی، می‌تواند عواقب وخیمی برای حق وی مبنی بر برخورداری از سلامتی و بهداشت و نیز حق حیات، در برداشته باشد. این امر، افرادی را که در مرحله بازداشت قبل از اخراج [از یک کشور] به سر می‌برند و در آن، اخراج‌ها به لحاظ ویروس کووید ۱۹ به حالت تعلیق درآمده را نیز دربر می‌گیرد چرا که در بسیاری از این موارد، علتی که به موجب آن در حبس به سر می‌برند دیگر وجود ندارد.
- خطر ویروس کووید ۱۹ باید به صورت مستمر در مذاکرات و اقدامات آگاه‌سازی با مقامات لحاظ شود تا از این طریق بتوان شرایط را در بازداشتگاه‌ها بهبود بخشید، ازدحام بیش از حد این مکان‌ها را کاهش داد، و از پیروی از معیارهای بین‌المللی اطمینان حاصل نمود - از جمله مقررات مربوط به رفتار بدون تبعیض با محبوسین⁵ که افرادی که مشمول اقدامات امنیتی شدیدتری می‌شوند را نیز در بر می‌گیرد. مقامات می‌توانند بر اساس مقررات موجود، از اقدامات جایگزین حبس استفاده کنند، به خصوص در مورد افراد سالمند، بیماران، یا دیگر افرادی که با خطرات مشخصاً مرتبط با کووید ۱۹ مواجهند.
- ویروس کووید ۱۹ می‌تواند گشایشی باشد برای تعامل با پلیس و دیگر ضابطان و دستگاه‌های انتظامی و نیز دستگاه قضایی تا از آن طریق به مخاطرات و همچنین فرصت‌های موجود در شرایط بازداشت قبل از محاکمه، پرداخته شود. ایجاد

⁵ به عنوان مثال، ماده ۱۰ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مقرر می‌دارد باید با کلیه افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند با انسانیت و احترام به حیثیت ذاتی شخص انسان رفتار کرد. کمیته حقوق بشر اعلام داشته که این، بیان یک قاعده آمره حقوق بین‌الملل است که هیچ‌گونه تخطی‌ای از آن جایز نیست. (تفسیر کلی شماره ۲۹، بند الف پاراگراف ۱۳). اطفال بزهکار مشمول مقررات خاص می‌شوند، به عنوان مثال، بند پ ماده ۳۷ کنوانسیون حقوق کودک و قواعد حداقلی استاندارد.

محدودیت در امر بازداشت پیش از محاکمه و به اجرا گذاردن تدابیر جایگزین حبس (رجوع شود به مقررات توکیو⁶) می‌تواند اقدامی موثر در کاهش شیوع کووید ۱۹ باشد که هم برای محبوسین و هم برای کادر نیروهای انتظامی سودمند است. آزاد کردن فرد زندانی، سریع‌ترین شیوه جایگزین حبس در مرحله پیش از محاکمه است که در صورت امکان می‌توان مقامات را به انجام آن ترغیب نمود. دیگر اقدامات جایگزین حبس، نظیر آزادی مشروط، جزای نقدی، انجام امور خدماتی در جامعه، عفو مشروط، و ارجاع شخص به مراکز معرفی [ادواری] از جمله تدابیری است که می‌توان در مرحله صدور حکم اعمال نمود. با این حال، لازم به یادآوری است که آزادی فرد از طریق سپردن وثیقه به شکل وجه نقد، می‌تواند با توجه به سن⁷ یا وضعیت مالی شخص، آثار تبعیض‌آمیزی داشته باشد.

- در مورد اطفال، مقامات موظفند تضمین نمایند که در نظر گرفتن منافع عالی هر طفلی، در اولویت اول باشد؛ همچنین به شکل گسترده‌ای [در نظام‌های حقوقی مختلف] استدلال شده که حبس، حتی به عنوان آخرین گزینه، هرگز نمی‌تواند منافع عالی یک کودک را تامین نماید، بالخصوص در مورد حبس کودک در چارچوب قوانین مهاجرتی. بدین ترتیب، باید تدابیر جایگزین حبس که بر محور خانواده یا جامعه شکل گرفته، در مورد کلیه افراد زیر ۱۸ سال سن، ارجحیت داشته باشد، به خصوص در چارچوب اقدامات کاهش ازدحام جمعیت زندانی در مکان‌های حبس و نگهداری با توجه به ویروس کووید ۱۹، و خطرات فزاینده‌ای که متوجه حق حیات تمامی محبوسین و کادر بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها است.⁸

- ویروس کووید ۱۹ می‌تواند فرصتی برای تعامل با ارگان‌ها یا مقامات مسئول در امور مهاجرتی، نیروهای انتظامی، مرزبانی، و دیگر دستگاه‌ها و مقامات ذیربط و نیز دستگاه قضایی باشد. از این فرصت می‌توان کلاً جهت کاهش توسل به بازداشت در امور مهاجرتی، اتخاذ تدابیر جایگزین حبس در این امور، و اولویت دادن به پایان دادن به بازداشت اطفال، خانواده‌ها، و دیگر مهاجرینی که در وضعیت آسیب‌پذیر می‌باشند، استفاده کرد. حبس در امور مهاجرتی باید همیشه به منزله اقدامی استثنایی و به عنوان آخرین چاره مورد استفاده قرار گیرد، و تنها پس از ارزیابی موردی و منطبق با ممنوعیت بازداشت خودسرانه، در صورتی که قانونی، ضروری، و متناسب تشخیص داده شود، اعمال گردد. اما با این حال، برخی بازداشت‌ها در موضوعات مهاجرتی، از جمله بازداشت اطفال بر مبنای وضعیت مهاجرتی والدینشان، به موجب حقوق بین‌الملل بشر، ممنوع است. دولت‌ها باید اقدامات عاجل جهت پایان دادن به بازداشت کودکان در امور مهاجرتی به عمل آورند و تدابیر جایگزین حبس و جامعه-محور در مورد کلیه مهاجران را در اولویت قرار داده و رویکردی مبتنی بر حقوق بشر اتخاذ نمایند.

سلامتی و بهداشت

- معیارهای بین‌المللی⁹ مقرر می‌دارد که کشورها باید تضمین نمایند که محبوسین از معیارهای بهداشتی و سلامت، معادل آنچه در جامعه در دسترس افراد است، برخوردار شوند و این امر، به تمامی افراد، صرف نظر از تابعیت، ملیت، و وضعیت مهاجرتی آنان، تسری می‌یابد.

⁶ <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/tokyorules.pdf>

⁷ <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/GC24/GeneralComment24.pdf>

⁸ بند ب ماده ۳۷ کنوانسیون حقوق کودک که مقرر می‌دارد اطفال را فقط به عنوان آخرین راه چاره می‌توان از آزادی و برای کوتاهترین زمان ممکن، محروم نمود، امری که با منافع عالی کودک انطباق دارد.

⁹ بند ۱ اصل ۲۴، معیارهای حداقلی سازمان ملل متحد برای رفتار با زندانیان (اصول نلسون ماندلا). قطعنامه مجمع عمومی 70/175.

- هر گونه بازداشتی که به منظور مدیریت خطراتی که متوجه عموم مردم است، صورت می‌گیرد، از جمله در مورد افرادی که از دیگر کشورها وارد می‌شوند، باید با الزامات زیر منطبق باشد: ضروری، متناسب و منوط به بازنگری دائمی و منظم باشد؛ خودسرانه و تبعیض‌آمیز نباشد؛ بر مبنای ارزیابی فردی و موردی شکل گرفته باشد؛ طبق قانون و با رعایت الزامات و تشریفات قانونی و تضمین‌های شکلی انجام گیرد؛ برای مدت زمانی محدود و منوط به بازنگری دوره‌ای صورت پذیرد؛ و از دیگر جهات نیز با معیارهای بین‌المللی منطبق باشد. نگرانی [دولت‌ها] در خصوص موضوعات مربوط به بهداشت و سلامت [جامعه]، بازداشت سازمان یافته و روشمند افراد یا گروه‌های مهاجر، از جمله پناهندگان¹⁰ را توجیه نمی‌کند.
- کسانی که از آزادی خود محروم شده‌اند باید به محض ورود به محل بازداشت، مورد معاینه پزشکی قرار گرفته، و از آن پس نیز در صورت نیاز، مورد معاینه و مداوای پزشکی قرار گیرند.¹¹ هدف از معاینه پزشکی، حفاظت از سلامتی فرد بازداشتی، کارکنان بازداشتگاه، و دیگر محبوسین است تا اطمینان حاصل شود هر گونه بیماری‌ای در اسرع وقت تشخیص داده شده و از شیوع ویروس جلوگیری شود.¹² کلیه محبوسین باید بدون هیچ گونه تبعیضی به خدمات پزشکی و درمانی دسترسی داشته باشند.¹³ باید به افرادی که از آزادی خود محروم شده و از مواد مخدر استفاده می‌کنند و از خدمات کاهش آسیب بهره‌مند می‌شوند، اجازه داده شود همچنان از این خدمات برخوردار گردند. باید برای تضمین برخورداری رایگان محبوسین از اقلام بهداشتی نظیر صابون و ماده ضد عفونی کننده دست و اقلام بهداشتی زنان و دختران جهت عادت ماهانه، تدابیر عملی و نظارتی نیز به عمل آید. این تدابیر باید در طول زمان بازداشت و پس از مقطع توزیع اولیه نیز ادامه یابد.
- در موارد مشکوک و موارد تایید شده ابتلا به ویروس کووید ۱۹، باید کلیه کسانی که از آزادی خود محروم شده‌اند بدون تاخیر به خدمات درمانی، از جمله به خدمات درمانی اورژانس و خدمات درمانی تخصصی، دسترسی داشته باشند. در موارد مشکوک به ویروس، افراد مورد نظر باید در شرایط آبرومندانه از بقیه محبوسین جدا شوند و تدابیری جهت جلوگیری از اعمال خشونت علیه این افراد و طرد و بدنامی آنها به عمل آید. مدیران بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها باید روابط نزدیکی با مراکز خدمات درمانی جامعه و دیگر ارائه‌کنندگان خدمات پزشکی ایجاد کنند.
- در صورت آزادی افراد، باید تدابیر و معاینات پزشکی لازم انجام شود تا از افراد بیمار مراقبت لازم به عمل آمده و پیگیری‌های مناسب، از جمله برای نظارت بر سلامت فرد، انجام گیرد.

بند ۱ اصل ۲۴، معیارهای حداقلی سازمان ملل متحد برای رفتار با زندانیان (اصول نلسون ماندلا). قطعنامه مجمع عمومی 70/175.

of the COVID-19 response, 16 March 2020, available at: <https://www.refworld.org/docid/5e7132834.html>

11 اصل ۲۴ "مجموعه اصول حفاظت از کلیه افرادی که به شکلی از اشکال در بازداشت یا زندان به سر می‌برند".

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/DetentionOrImprisonment.aspx>.

همچنین نگاه کنید به اصل ۳۰ "اصول نلسون ماندلا. بند (د) ماده ۳۰ در خصوص مشکوک بودن به بیماری‌های مسری اشعار می‌دارد که مقامات باید در زمان مسری بودن بیماری، زندانی را تحت جداسازی پزشکی قرار داده و مداوای لازم را در مورد وی انجام دهند.

12 دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر، سال ۲۰۰۵ میلادی (۸۷-۱۳۸۶). حقوق بشر و زندان‌ها. دستورالعمل برای آموزش حقوق بشر به مقامات زندان.

صفحه ۶۳. موجود در: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training11en.pdf>

13 بند یک ماده ۱۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی، حق تمامی افراد، از جمله زندانیان را به برخورداری از بهداشت و سلامتی به رسمیت شناخته است. اصل ۹ اصول بنیادین رفتار با زندانیان اشعار می‌دارد: "زندانها از دسترسی به خدمات بهداشتی و پزشکی موجود در کشور برخوردار خواهند بود، بدون هر گونه تبعیضی بر مبنای وضعیت حقوقی شان."

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/BasicPrinciplesTreatmentOfPrisoners.aspx>

اصل ۲۴ اصول نلسون ماندلا اشعار می‌دارد: "زندانها باید از همان معیارهای بهداشتی که در جامعه موجود است برخوردار شوند و باید به خدمات بهداشتی و پزشکی لازم به رایگان و بدون هر گونه تبعیضی بر اساس وضعیت حقوقی شان، دسترسی داشته باشند."

- باید به نیازهای پزشکی افراد زیر، توجه خاص نمود: افراد سالمند و افرادی که از مشکلات بنیادین سلامتی یا آسیب‌پذیری بالا رنج می‌برند، کودکان در حبس و کودکانی که با مادر خود در حبس می‌باشند، زنان باردار، سالمندان و معلولین. خدمات درمانی و پزشکی خاص باید با در نظر گرفتن نیازهای مرتبط با جنسیت افراد، در همه حال به آنان ارائه گردد.
- باید به مشکلات روحی و روانی افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند، توجه خاص نمود. خدمات روزمره پشتیبانی و درمانی باید به فوریت به افرادی که دچار مشکلات روحی و روانی هستند، ارائه شود.
- خدمات پزشکی و درمانی مربوط به بهداشت جنسی و باروری باید به عنوان بخشی از خدمات پزشکی و درمانی روزمره به افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند، ارائه گردد.
- تضمین شود که تصمیمات بهداشتی و درمانی و تخصیص ملزومات ذیربط، با در نظر گرفتن معیارهای حقوق بشری، بر مبنای وضعیت پزشکی افراد اتخاذ گردد و هیچ‌گونه تبعیضی مبتنی بر معیارهای دیگری نظیر سن، جنسیت، عضویت در گروه اجتماعی یا قومی، و معلولیت، به عمل نیاید.

مسکن

- دولت باید برای افرادی که ممکن است پس از آزادی محلی برای سکونت نداشته باشند، اقدامات لازم را جهت ارائه مسکن مناسب به عمل آورد. ممکن است این تدابیر، اتخاذ اقدامات فوق‌العاده‌ای را ایجاب کند که در شرایط اضطراری لازم و ضروری است همچون استفاده از واحدهای مسکونی خالی یا متروکه و واحدها استیجاری کوتاه مدت موجود. در مورد افرادی که والدین خود را به همراه ندارند باید تدابیر خاصی جهت تضمین مواظبت و حفاظت از آنان اتخاذ گردد.

اطلاعات

- باید به کلیه افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند، اطلاعات لازم را در خصوص اقدامات بهداشتی پیشگیرانه به زبان و به شکلی که برایشان قابل فهم و دسترسی باشد ارائه کرد. همچنین باید جهت ارتقاء سطح بهداشت و پاکیزگی بازداشتگاه‌ها، تلاش‌های لازم به عمل آید. این اقدامات باید جنسیت، فرهنگ، توانایی‌ها، و سن افراد، را مد نظر قرار دهد.
- اطلاعاتی که در مورد اقدامات پیشگیرانه به محبوسین و خانواده‌هایشان ارائه می‌شود باید به زبان و به شکلی که برای همه آنان قابل فهم و دسترسی است، و نیز روشن و دقیق باشد. اطلاعات ارائه شده باید اقداماتی که بازداشتگاه به منظور حفاظت از سلامتی محبوسین و عموم مردم به عمل آورده را تبیین کند. هر گونه محدودیت ایجاد شده در مورد حقوق و آزادی‌های فردی باید با اصول و قواعد حقوق بین‌الملل بشر، از جمله با معیارهای قانونی بودن، متناسب بودن، و ضرورت این محدودیت‌ها و نیز با اصل عدم تبعیض، منطبق باشد.

اقدامات جهت پیشگیری از شیوع ویروس در بازداشتگاه‌ها¹⁴

¹⁴ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov-technical-guidance/coronavirus-disease-covid-19-outbreak-technical-guidance-europe/preparedness-prevention-and-control-of-covid-19-in-prisons-and-other-places-of-detention-2020>

- اگرچه برای پیشگیری از شیوع ویروس کووید ۱۹ باید اقدامات لازم در بازداشتگاه‌ها به عمل آید، اما مقامات باید تضمین کنند که این اقدامات با رعایت حقوق بشر انجام گیرد. تضمین‌های شکلی که از آزادی افراد حفاظت می‌کنند را هرگز نمی‌توان مشروط به اقداماتی کرد که از این تضمین‌ها عدول می‌کنند. حفاظت از حقوق خدشه ناپذیری همچون حق حیات و ممنوعیت شکنجه ایجاب می‌کند که حق دادخواهی نزد محکمه‌ای که بدون تاخیر در خصوص قانونی بودن حبس تصمیم‌گیری نماید، محدود نشود.¹⁵
- حق ملاقات با وکیل باید حفظ شود و مقامات بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها باید تضمین نمایند که وکلا بتوانند به طور محرمانه با موکل خود گفتگو کنند. تعلیق دادرسی می‌تواند به وخامت خطر ابتلا به ویروس کرونا در مکان‌های بازداشت بیانجامد. حتی در شرایطی که کشورها وضعیت اضطراری اعلام کرده‌اند، نمی‌توانند از اجرای اصول بنیادین دادرسی عادلانه، از جمله فرض بر بیگناه بودن متهم،¹⁶ عدول کنند.
- مقامات باید همچنین حداکثر شفافیت را در اتخاذ اقدامات پیشگیرانه تضمین کرده و نظارت مستمر بر اجرای آن اعمال نمایند. جایگزین کردن ملاقات‌های حضوری خانوادگی با دیگر تدابیری نظیر ویدئو کنفرانس، ارتباط الکترونیکی، افزایش ارتباط تلفنی (اعم از تلفن‌های عمومی یا تلفن همراه) ممکن است مستلزم تلاش‌های مستمر مدیریت مکان‌های بازداشت در سازماندهی این گونه امور باشد. مداخله در حریم شخصی یا روابط خانوادگی به هیچ وجه نباید خودسرانه یا غیرقانونی باشد.¹⁷
- باید جهت تضمین انجام ملاقات‌های خانوادگی و اقدامات جایگزین با کلیه اطفال و دیگر افراد آسیب‌پذیر محبوس، از جمله افراد دارای معلولیت که ممکن است نتوانند ارتباط خود را با خانواده‌شان از طرق دیگر حفظ کنند، تلاش‌های خاص به عمل آید.
- اقدامات جداسازی یا قرنطینه کردن در مکان‌های بازداشت باید قانونی، متناسب، ضروری، با بازه زمانی مشخص، و منوط به بازبینی بوده و نباید به حبس انفرادی دوفاکتو (در عمل) منجر گردد. خانواده بازداشت‌شدگان باید از مکان و شرایط حبس آنان مطلع شوند. قرنطینه باید مدت زمان محدودی داشته باشد و باید تنها هنگامی اعمال شود که هیچ‌گونه اقدام حفاظتی جایگزینی برای جلوگیری یا مقابله با شیوع ویروس وجود نداشته باشد.¹⁸
- جداسازی یا قرنطینه نباید تحت هیچ شرایطی جهت توجیه تبعیض یا اعمال شرایط سخت‌تر یا نامناسب‌تر بر گروهی خاص، از جمله اطفال، مورد استفاده قرار گیرد.

حمایت از خانواده‌های افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند

¹⁵ ماده ۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و تفسیر کلی شماره ۳۵.

¹⁶ کمیته حقوق بشر، تفسیر کلی شماره ۲۹.

¹⁷ ماده ۱۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.

¹⁸ Coronavirus: Healthcare and human rights of people in prison, p 8, Briefing Note 16 March 2020, Penal Reform International, <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2020/03/FINAL-Briefing-Coronavirus.pdf>.

- باید به دستگاه‌های دولتی‌ای که از محبوسین نگهداری می‌کنند یادآوری کرد که خانواده و اطفال این افراد دارای حقوق و نیازهایی هستند که باید از آن آگاه بود و مد نظر قرار داد. خانواده‌ها، به خصوص زنان و کودکان، هر دو تحت حمایت‌اند و اقدامات پیشگیرانه بر آنها تأثیر می‌گذارد.
- با توجه به این که برخی اقدامات پیشگیرانه، زندگی خانوادگی (از جمله ملاقات در زندان) را تحت الشعاع قرار می‌دهد، کشورها باید تدابیری اتخاذ کنند که سطح اضطراب و استرس را بالاخص در میان کودکان و افراد سالخورده، به حداقل برساند. کشورها باید مراقب باشند که برنامه‌های مقابله با ویروس، وضعیت نابسامان اقتصادی از پیش موجود را بالاخص در خانوارهایی که سرپرستی آنها به عهده زنان است، وخیم تر نسازد.
- برنامه‌های کشورها در مقابله با ویروس کووید ۱۹ باید حقوق و نیازهای خاص [خانواده‌های افرادی که از آزادی خود محروم شده‌اند را] مدنظر قرار داده و از نهادن بار اضافی بر دوش آنان خودداری کنند – بالاخص زنان، که در بسیاری از کشورها که در آن جمعیت زندانی اکثراً مرد هستند، سرپرستی [خانواده] را بر عهده دارند – و آنها را در معرض خطر بیشتری قرار ندهند.

مسئولین و کارکنان بازداشتگاه‌ها

- باید به حقوق کارکنان مراکز بازداشت و نگهداری افراد، احترام گذاشت. مدیران ارشد این مراکز باید ابتکار عمل را در امر برنامه‌ریزی کاری پرسنل در دوران پاندمی کووید ۱۹ در دست گرفته، برنامه آمادگی در شرایط اضطراری را با آنان در میان بگذارند، و برای وابستگان کارکنان که به انجام امور حیاتی مشغول‌اند، خدمات پشتیبانی ارائه نمایند.
- باید برای کلیه کارکنان، برنامه‌های آموزشی خاص در نظر گرفته شود تا دانش، مهارت، و برخورد آنان در خصوص مقررات بهداشتی و پزشکی لازم، ارتقا یابد.¹⁹ باید صابون، مواد ضدعفونی کننده دست، و دیگر لوازم حفاظت کننده شخصی [نظیر ماسک و دستکش] در اختیار کارکنان بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها قرار داده شود. با توجه به خطرات بالقوه فزاینده، باید تعلیمات و آموزش‌های لازم برای نگهداری و حفاظت از کودکان نیز به کارکنان داده شود.

¹⁹ Coronavirus: Healthcare and human rights of people in prison, p 10, Briefing Note 16 March 2020, Penal Reform International, <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2020/03/FINAL-Briefing-Coronavirus.pdf>.